

A'
TSASZÁRI ÉS KIRALYI FELSÉG'

ENGEDELMÉVEL.

Nro 47.

Költ Bétsben, Sz. Iván Havának (Júniusnak)
 12-dik napján 1798-dik Elztendőben.

Helvétziai Tudósítások.

A' Walliserlandi Helvétusok, két Deputá-
 tussokat küldötték Máj. 13-dikánn reggel
Bergier Fr. Generálishoz, kitől más nap, kö-
 vetkezendő értelmű választ kaptak, hogy
 t. i. 1.) A' felső része Walliserlandnak,
 vegye bé ismét haladék nélkül a' Helvé-
 tziai Konstitútziót. 2.) Minden Tagjai a'
 Választó-Gyűlésnek, nem különben a' Nép-
 képviselőivé választatott Személyek, a'

C c c

kik Sittenben meg-árestálódtak, szabadon bocsátassanak. 3.) Az egész alsó részbe Walliserlandnak, és Sitten Városába Fr. Örizet fog bé-szállani. 4.) A' leg-főbb tekintetű Embereik között engedjenek által a' Walliserlandiak Kezesekül 14-et a' Frantziáknak. — Ezen feltételekre, nem állottak reá a' Walliserlandiak: minekokáért Máj. 16-dikán a' Frantziák nagy tüzzel meg-támadták őket: de a' Walliserlandiak is egész magok el szállásával állottak ellent, úgy hogy 4 óráig tartott a' viadal, a' midőn végre a' Frantziák lettek nyertesek, meg-vévén erőhatalommal Sitten Városát is, melyet annakutánna hat óráig rablottak. A' szerentsétlen Walliserlandiak, hátrább vonták magokat a' hegyek közzé.

Helvétziában hamar változnak egymás után a' Frantzia Directoriális Kommisszariusok. *Lecarliert* rövid idő múlva *Rapinat* váltá fel; *Rapinat* helyébe ismét egy Mühlhauseni származású *Thierry* Polgár küldődött mostanság, ki már az újabb Tudósítások szerint el is érkezett vala Bernába. Ez a' *Thierry*, jó Esmerője *Reubel* Polgárnak.

Rapinatnak utolsó erőszakos tselekedete az vólt Helvétziában: hogy a' közönséges és fundátziónális kaszázairól a' Helvétziai Nemzetnek, le-szaggattatta az oda való Direktórium petsétjeit, melyeket

Ez, (t. i. a' Helvétziai Kormányfő) azért nyomtatott azokra, minthogy Rapinat, a' maga Al-Kommiszáriussa Rouhiere Polgár által, el petséeltette vólt azokat, és a' Helvétziai Direktóriumnak erőss untatására se' vetette róllok a' Frantzia petséteket.

Batáviai Tudósítások.

A' múlt postán említett panaszra a' Hágai Fr. Követnek Delacroix Polgárnak, Daendels Hollandus Generális ellen, következő történeten fundálódik:

„Máj. 16-dik napján, egygyütt ebédtek: *Delacroix* Frantzia Követ; a' Frantzia Követség' Szekretáriussa *Ducange*; és *Daendels* Hollandus Generális. Ebed után, elő-fordúlt a' beszélgetés közben egy Hágai Újság, a' mely, *Politickxe Blirem* (Politikus Villám) nevezet alatt szokott hetenként Világ' eleibe jőni. Ezen folyó-munkát zszedelmesnek állította Jeani Delacroix: úgymint a' mely, az ő állítása szerént, igyekezik meg-buktatni az Igazgatókat az által, hogy nevettségesekké teszi őket, a' Nemzet előtt. Daendels azt mondotta, hogy a' nevezett Újság, semmi se' még a' *Constitutionelle Vlieg* (Konstitúciónális Légy) tizmű Újsághoz képest, melynek egy Darabját ki vévén Daendels a' zsebjéből, mutatott belőle egy Tzikkelyt, a' mely frantziául de rosfsz stí-

lussal írva, *Ducange* Polgárt nem nevezte ugyan, de szembetünöképpen érdeklette; az arra tett Jegyzésben pedig, *Van der Cruissen* nevezet alatt, tapogathatóképpen maga *Delacroix* érdeklődött. Ez, al-mélködését nyilatkoztatta azonn, hogy oly büntetést érdemlő Írásokat meg nem tilt a' Batáviai Direktórium. *Daendels* azt felelte: hogy elemtenn igen jó Újság volt a' *Constitutionelle Vlieg*. Hofzfasabb be-szellgetésre is szolgáltattak alkalmatosságöt ezenn betstelentő-írasok: azonban *Daendels* egyzerre így szól: A' Nep béketelen-kedik: minden rosszszúl meggy Batáviában. A' Követ, és *Ducange* Szekretárius, kik tsak magok voltak már ekkor a' Generá-lissal, el hültek Annak szavainn, 's kér-dezték tőle, mit értene azok által? Ek-kor *Daendels*, *Ducange* Polgárhoz fordul-va ezt felelte szomorú hangonn: Valóban kedvetlen az egész Respublika; és Kegyel-med (t. i. *Ducange*) teszi azt szerentsétlen-né. „Hogy hogy lehet az; kérdé *Ducange*, mit tsináltam én? “ A' Generális' válasza e' volt: „Kegyelmed hozatta a' Nemzeti-gyűléssel, Máj. 4-dikénn azt a' Végzést, melynek ereje által, az említett Gyűlés magát, két Tanátsokból álló oly erejű Gyű-léssé kiáltotta ki, mely, Konstitútzsiót dol-gozhat ki a' Nemzetnek. (minekutanna ki-fizoritotta volna maga közzül a' tőle külön-

böző értelmű Tagokat). Ezen szavára Daendels Generálisnak felállott Delacroix, 's erőss hanggal így szólott hozzá: Nem Ducange Polgár, hanem én javasoltam már régen egy oly Végzést: vagy is inkább a' politika okosság komendálta azt. Tsudálokozom rajta, hogy oly szót hallok, a' Generális' szájából. Már ekkor a' Generális egészen ki akarván nyilatkoztatni magát, kerekén megmondotta: hogy Delacroix és a' Nép megtsalattattak; a' 4-dik Majus mindent elrontott; a' Nemzeti-gyűlésben, hatvan gazemberek maradtak: az öt Direktörök oly Emberek, a' kiket Ő útál; 3 részekre vagynak azok szakadva, és *Wybo Einienek*, a' kiről, éppen nem tart ugyan ő semmivel is többet, mint egyéb Tzimborássairól, lehet tsak ugyan kölfönni, hogy más 30 Vérzopók székét nem kaptak a' Gyűlésben. Delacroix, szemire hanyta Daendelsnek, hogy ő, Jan. 22 dikénn, maga eszköz vólt, a' mostani dolgok rendinek felállításában, 's még is most annyira ellenkezik maga magával. Minthogy *Ducange* Polgár is kezdett beszélni: kérte Delacroix, Daendels Generálist, hogy távozna el az ő szállásáról, a' hol vólt t. i. az ebéd. El is ment Daendels Generális. "

Ezen előadás, *Ducange* Szekretáriusnak esküvéssel erősített vallástételen fun-

dálódik, melyet azonnal közönségesse tettek a' Hollandiai Újságok.

Delacroix' kívánságára, házi-árestomot rendelt a' Batáviai Direktórium Daendels Generálisnak: de ő azért el hagyván Hágát, Páris felé vette útját a' maga Generálisi Formaruhájában. Fel-indulván ezen vakmerőségen a' Direktórium, Szökevénynek, és Közió-ellenségének nevezte Daendels Generálist, a' Nemzethez intézett Hirdetményében, melyet a' Törvényhozó-Tanáts is helybe-hagyott. Ezen Hirdetménynek közönségesse tétele azonban el halasztódott: mivel a' Batáviai Republikabéli Seregek' Fő kormányozója Joubert Fr. Generális, jelentette a' Törvényhozó-gyűlésnek, hogy az ő pafzuszával utazott el Daendels Generális Párisba. Helyébe, ideig való Ofztály-Kommendánsná neveződött Zuilen de Nieveld Generális.

Olasz-Országi Tudósítások.

Hogy a' Nápolyi Király, a' maga Országa' határán belől fekvő, de ennekelőtte a' Római Udvar' Birodalmához tartozott Benevent Hertzegséget el foglalta: már jelentettük. Ezen el foglalás, Ápr. 19 dikénn ment véghez, a' Fr. Republikával lett előbbeni meg-egygyezés szerént.

Római Republika: — „M-j. 20-dikénn írtak Rómából, hogy az oda való

Konzulok, gyakor tanácskozásokat tartot-
tak a Fr. Generálisokkal, a' belső tsendes-
ségnek helyre-állítása, és az új Konstitú-
zió folyamatjának jó móddal való elő-
segítése eránt. — A' Konzulok meg-hirdet-
tették: 1.) Hogy minden idegen Egyháziak,
takarodjanak el a' Római földről. 2.) Hogy
a' Klastromok, új Tagoknak való Személ-
lyeket fel ne merjenek venni. — Később
meg-hirdették a' Konzulok, hogy minden
Egyházi - Syemély, a' ki részt vesz vala-
mely zenebonájában a' Népnök: Katonai
Törvényfzéknek fog által adatódni meg-
ítélés végett. — — Perugia vidékén egész-
szen le - tsendesedett a' zenebona, 's el is
takarodott onnét a' Fr. Katonaság Civita-
vecchiába: valamint hogy Rómából is
oda indította Desaix Generális Máj. 18-di-
kán a' kormányozása alatt lévő Fr. Se-
regosztályt.

Cisalpina Respublika: — A' Nápolyi
Udvar' Mediolánumi Követének Micheroux
Úrnak Máj. 8 - dikán volt bé - közönő
audientziája, a' Cisalpinum Direktórium-
nál.

*Frantzia - Országi és Fr. Országot illető
Tudósítások.*

Az új Direktor Treilhárd, szintűgy el-
kerülte a' Pári'sba való tzeremóniás bé - kí-
sértetést, mint el kerülte volt a' szeren-

tsétlen *Barthelémy*, és tsendessen lopta bé magát Párisba Máj. 22-dikenn az előbbeni szállására. Onnét osztann egész tzeremóniával vitetődött a' Direktórium palotájába, a' hol öleléssel fogadták a' több Kollégái. Az utánn bé-közönő Beszédet tartott, 's le-tette a' Republikánus esküvést. A' Direktórium' mostani Elölölője, *Merlin* felelt néki. A' Directorialis izékbe lett bé ültetődését Treilhardnak, tizenkét ágyúk durrogták ki a' Publikunak.

[*Azzara* Spanyol Követ, Máj. 24 dikén érkezett Párisba.

Havre Városát 's Kikötőhelyét derekassan lövöldözték az Anglusok, Májusnak 22-dik és 23-dik napjai között. Havreból, tüzes golyóbisokat repdestettek ki ellenek.

Brüszszelből írták Máj. 26-dikánn, hogy az Anglusok Ostendára is újra elkezdték ágyúzni Máj. 22-dikénn. Írták, hogy a' Skáldis vizére is bé-vette magát azon idő tájban egy Anglus Hajóssereg, és lövöldözni kezdette Vlieszingent.

A' Tuloni Hajóssereg, tsak Május' 19-dikénn indúlt tengerre. Bonaparténak a' Felesége is vólt azon a' l' Orient nevű 110 (más Tudósítások szerént 120) ágyús líncei hajón, melyre ült Bonaparte: de az elindulás' ideje előtt ki jött abból a' szárazra. Az egész Hajóssereg, mintegy 300 ha-

jókból áll, melyek között 14 líneai hajók, 's 16 Fregátok számláltatnak. A' kisebb hajók, részszerént, a' Márszíliai; részszere-
 rént, a' Tuloni; Nizzai; Antibes-i; Ge-
 nuai-i és Civitavecchiai Kikötőhelyekben
 tartózkodtak, melyekre, mintegy 50 ezer
 emberből álló öt Seregosztályok rakodtak
 fel, *Regnier*, *Kleber*, *Menard*, *Baraguey*
d' Hillers, és *Desaix* Generálisok' vezérlése
 alatt. *Desaix*, Civitavecchiában volt. Egy-
 nehány lovas Regimentek is vágynak ezen
 hajókon; de a' melyeknek csak fele viitt bé
 lovakat magával: a' másik pedig tsupán
 ló-készületet, oly reménységgel, hogy ott
 is kaphat majd lovat, a' hová szándéko-
 zik menni. Temérdek ágyúk, 's ágyúi
 készületek is rakattak fel, továbbá, min-
 denféle Mesteremberek, chymikum labo-
 ratoriumok, Tudósok, Mesterséges-mívé-
 sek, Aërostatok (levegőégi hajók), ennek-
 felette, a' Rómából Pári'sba szállított Ori-
 entalis Tipográfia (Napkeleti nyelvekhez al-
 kalmaztatott Könyvnyomtató-műhely), az
 ahhoz meg-kívántató Személlyekkel együtt,
 és egy Bibliothéka is, mely, haterzenél
 több Könyvdarabokat foglal magábann. —
 Még a' leg újjabb Tudósítások se' írtak bi-
 zonyost ezen Hajósseregnek egyenes és va-
 lóságos tzeljáról. *Bonaparte*, Meszszetar-
 tományokról szól, a' kormányozása alatt
 ki-indult Sereghez intézett Hirdetményé-

ben: a' Feleségének azonbann azt ígérte, hogy rövid idő múlva vissza fogna térni. Némelyek úgy vélekednek, hogy se' nem Egyiptomba, se' nem Khínába, se' nem Portugalliába, hanem Áfrika' Tunisi és Algíri partjainak el foglalására szándékozott ezen roppant Hajóssereg.

Az Anglusok Ostendai próbatételéről, tudósítván a' Fr. Direktórium Máj. 24-dikén a' Törvényhozó-gyűlést, így kezdte Tudósítását: „Anglia, egy új próbára vetette a' fejét; de gyalázatjára vált az neki.“ — A' Direktórium' előadása szerént: két óráig tartott a' Fr. és Anglus Katonaság között a' viadal; az el fogattatott Anglusok' száma 15 és 18 száz között vagyon. Nyóltz hoszfzas és két rövid Anglus ágyú, igen sok puskákkal 's feles számú szállító-hajókkal egyetembenn lettek prédájokká a' Frantziáknak. Halva maradt az Angl. Pattantyúsok' Kormányozója, egy Generálmájornak pedig el szakasztotta a' tzombját egy ágyú-golyóbis, a' ki más száznyóltz különbkülönbféle rangú Tiszt-társaival egygyütt, a' foglyok' száma közzül való. Azon része közzül az Anglus Katonaságnak, mely, nagy sietséggel vissza akart rakodni a' hajókra, sokann hullottak a' tengerbe. Válogatott népe vala az Angliának, a' mely ki-szállott Ostenda' partjaira, mint magok mondják a' fog-

lyok. Négy Gárda-Kompánia is volt közötté, és Wallis Hertzegnek egészsz Regimentje. — Az Ánglusok által tett káráról a' Fr. Republikának, tsak annyit mond a' Fr Direktórium: hogy Azok igyekeztek a' Slykensi Kanális' Sióit (Víz-tartóit) és Ostenda kapuit, golvóbissaik által ösfze-rontani. — De lássuk már azt is, mit mondanak ezen tárgyról, a'

Londoni Tudósítások.

A' Margatei Ánglus Kikötőhelyből Ostenda' pariz-i felé Máj. 14-dikénn indúlt 21 részszerént hadi, részszerént szállító-hajók' Vezére, *Popham* Kapitány, Május' 22-dikénn indította a' tenger hátáról Londonba a' maga Tudósítását, mely még az nap ki jött az Udvari Újságban. — Ezen és még egy más Tudósítás szerént, melyet, az 1-ső Gárda Regiment' Oberstlieutenántja *Warde* Úr útasított Londonba, úgy ösfze-rontották az Ánglus Katonák Máj. 20-dikénn del előtti tíz és 11 óra között azon egészsz Európában leg-tökéltesebb kézfületű Siókat, melyek, tartották vízzel a' Brüggeri Kanálist, hogy már akkor midőn a' Tudósítások meg-indítódtak London felé: egy tsepp víz se' vólt a' nevezett Tsatornában, melynek ki-száradása, annál nagyobb kár a' Fr. áknak, mivel minden szállító-hajókat, melyeket *Vlieszingennél*

készítették fel: egész bátorsággal, csak az említett Tsatornán szállíthatták volna által, az Ostendai és Dünkircheni Kikötőhelyekbe. Oly Siókat pedig nem egy hamar lehet újra tsináltatni, mint a' milyenek voltak az elrontatottak, mert azoknak készítése, öt egész esztendőbe került a' Brügger Rendeknek. — Ostenda' épületeiben, és a' Kikötőhelybéli Frantzia hajókban is sok kárt tettek az Ánglus golyóbisok. — 12 óraker, ismét vízfza rakodhattak volna hajójaikra az Ánglusok, a' midőn még nem sebesedett meg 's nem esett el több ember közülök négyenél, de a' szél miatt éppen nem lehetett csak egy embert is bévenni a' hajókra: ellent pedig nem állhatott tovább az Ánglus Katonáság, a' sokkal nagyobb számú Fr. Katonáságnak.

Londonból Maj. 18-dikán: — „A' Kádixi Spanyol partok előtt vígyázó Admirálisunk Lord S. Vincent Hajósseregének erőssebbítésére, még hat líneai hajókat 's feles számú Fregátokat és bombihányó hajókat vitt Nelson Admirális, és így már most harmincz jó készületű líneai hajókkal 's ugyan annyi Fregátokkal állhat ki, az egygyesülni akaró Tuloni Frantzia, és Kádixi Spanyol Hajósseregek ellen: de nagy itt a' reménység az eránt, hogy L. S. Vincent, meg fogja gátolni a' nevezett két Hajósseregnek egygyesüleset.

A' Fr. fogságból szerentséssen visszafszabadultt Sir Sidney Smith Hajós-Kapitány, a' Bathi fördővel él, egészségének visszafszá-nyerése végett.

Elegyes Tudósítások.

Zimonból Máj. 27-dikénn: — „**O** Felsege parantsolatjaból, mindennap negyven Polgár-Katonák tartoznak szemmel tartani a' Duña és Száva partjait, hogy a' Török földről senki se' jöhessen által, előte való meg-**visgaltatás**-nelkül.

Török Birodalombéli következendő új Tudósításokat közöl a' Budai Némét Újság: Belgrádban tartattak még Máj. 26-dikénn erős őrizet alatt, azok a' Török Birodalombéli 8 Görög rabok, kik a' Ts. K. Udvar' engedelmével szállítódtak et Bétsből, a' hol tartózkodtak volt. — Pasmán-Oglu, külön-szorítván egynehány apró szakaszait a' Török Seregnek, meg-verte azokat: de azonban folyt a' békesség alku, Pasmannal.

Az Áfrikai partokon tengeri tolvajkodásból élő Algíriaknak és Tunisiaknak 8 Rabló-hajóikat részszerént el-süllyesztettek, részszerént el fogták a' Nápolyi Király és a' Máltai Rend hajói, Majus' közepe táján, 8 hetek alatt.

Pétersburgban a' Tudományok Tsászári Akadémiájának Fejévé neveződött ama híres Versszerző és Orosz Status-Consiliárius *Nicolai Úr*.

Az Orosz Birodalomban egy Tsászári rendelés tevődött közönségessé Máj. 4-dikén, a' melynek ereje szerén, minden felsőbb Katona Tifztségekre, oda értvén az Alzáfzlótartóságot is, nem más, hanem tsak nemes rendű Személyek alkalmaztathatódnak.

A' Pétersburgi Udvari Újságnak 15 dik Májusi Darabja, oly értelmű Tsászári parantsolatot hirdetett ki, hogy három színű pántlika készítést meg ne merjen ezentúl próbálni egy Fábrikáns is el kerülhetetlen büntetés alatt.

A' Svéd Király, siettető parantsolatot adott ki, azon líneai hajóknak és Fregátoknak mentől elébb lehető el készítése erant, a' melyeknek tsinálásához Carlscronánál fogtak.

Berlinnél jeles katonai gyakorlások tartattak a' múlt Hónapban, melyeket, egy had' képét ábrázoló nagy próbatétel fejezett bé, melynél maga a' Király, 30 Batalion gyalogságból, 3 vasas Reg. ből, és öt Svadron Huszárokból álló Seregosztályt vezetett viadalra. Maj. 25-dikénn,

Pomerániának Stargardt nevű Városa felé vette útját, hogy az oda gyülekezett Regimentek próbatételeit személy szerént láthassa. A' Királyné is el kíséri a' Férjét Pruszsziába és Sziléziába: ámbár már jó formánn tetszik rajta, hogy viselős.

A' Pruszszius Seregnél sok Tisztek léptek felsőbb rangra. Elsők ezek között, ama' nevezetes Knobelsdorf és Kalkstein Generálisok, a' kik Hadi-Tárnokmesterségből Feldmarschallieutenántságra emelődtek.

Rastadtból Máj. 31-dikénn: — „A' Treilhárd' helyébe rendeltt Frantzia Követ Jean Debry hólnapra várattatik ide; Ts. K. Minister Gróf *Cobenzel* pedig, tegnap ment innét által Alzátziának Selz nevű Helységébe, hogy ott François Neufchateau Ex Direktorral a' már tudva lévő alkut végre hajtsa. Fr. Neufchateau jött volna ide által: de a' Fr. Konstitútzio szerént, nem lehet a' Fr. Ex Direktoroknak, hivataljokból lett ki-lépéssek után két esztendeig el távozni a' Fr. földről.

Ehrenbreitstein Vára' Kormányozója *Fáber* Oberster le-jött Máj. 22-dikénn a' Várból Thalehrenbreitstein mellé, egy malomba, a' hol meg jelent *Goullus* Frantzia Generális is, és beszéllgettek egymással,

nehány Stabális Tisztek' jelenlétébenn, de beszéllgetések tárgya még nem tudatik.

Orosz Feldmarsall *Repnin* Hertzeg, 13 szekéren, negyvened magával érkezett Berlinbe. A' véle lévők között vagynak: 4 Feldmarsalllieutenántok, négy Császári Belső Tanácsosok és számos Szekrétáriusok.

Palatinátusi Gróf és Baváriai Hertzeg Vilhelm, Béts felé indúlt Monachiumból (Münchenből) Majus' utolsó napjann.

* * *

Tudósítás.

Egy új Könyvetske érkezett kezünk-höz mostanság ily Titulus alatt:

De Calculo Hexapedae, ejusque Partium in Duodecimas subdivisarum, tum Quadrato, tum Cubico compendioso. In usum Auditorum Suorum, dum in Lyceo Episcopali Magno Varadiensi Publico Mathesim Praelegeret, conscripsit, nunc vero Juris Publici fecit Stephanus Káts. AA. LL. et Philosophiae Doctor, Dioecesis Magno Varadiensis Presbyter. Budae, Typis Regiae Universitatis MDCCXCVIII.